

CPB Memorandum

Sector : Directie
Samenstellers. : Henk Don en Casper van Ewijk
Datum : 11 oktober 2004

Samenvatting CPB-bijdrage voor de Hoorzitting van de Commissie Financiën van de Tweede Kamer over VUT, pensioenen en levensloop, 11 oktober 2004

Onze notitie ter voorbereiding van deze hoorzitting heeft nogal wat commotie veroorzaakt.

Deels is deze commotie veroorzaakt doordat kritische opmerkingen die alleen betrekking hebben op de fiscale ontmoediging van omslagfinanciering door velen zijn geïnterpreteerd alsof zij ook betrekking hadden op het afschaffen van de fiscale faciliëring. Dit is onjuist, maar wellicht verklaarbaar doordat de notitie twee korte paragrafen bevat over resp. levensloopregeling en afschaffing fiscale faciliëring, waarin vooral naar eerdere publicaties wordt verwezen, en vervolgens een lange paragraaf 3 die evenwel uitsluitend betrekking heeft op de fiscale ontmoediging van omslagfinanciering.

Deels is de commotie ook veroorzaakt door een minder gelukkige woordkeuze op enkele plaatsen in de notitie. Ten onrechte is bij sommige lezers zelfs het beeld ontstaan dat het CPB een politiek oordeel velt over het kabinetsvoorstel.

Wij hebben niet meer willen doen dan een analyse geven van te verwachten economische effecten.

Wat is dan onze analyse?

Kort samengevat willen we de volgende elementen onder uw aandacht brengen.

1. Levensloopregeling:

Voor tussentijds kortdurend verlof biedt de voorgestelde levensloopregeling niet of nauwelijks financieel voordeel boven al bestaande faciliteiten. We verwachten dat de regeling vooral gebruikt zal worden door de hogere inkomensgroepen, ten behoeve van prepensioen.

2. Afschaffing fiscale facilitatie VUT en prepensioen:

Het ligt natuurlijk niet voor de hand de fiscale faciliteiten voor vervroegde uittreding te handhaven als je de participatie van ouderen wilt bevorderen. Over de te verwachten effecten van afschaffing van de fiscale facilitatie hebben wij eerder gepubliceerd in het CEP 2004. We verwachten dat het effect op de participatie van ouderen niet groot zal zijn, zeker niet wanneer er allerlei uitwijkmogelijkheden zijn naar alternatieve spaarvormen. Het nu voorgestelde stelsel biedt nog relatief ruime mogelijkheden voor wel gefaciliteerde vormen van prepensioen: niet alleen binnen de individuele levensloopregeling, maar ook binnen collectieve verplichte regelingen voor een ambitieus ouderdomspensioen dat op basis van algemeen aanvaarde actuariële grondslagen mag worden herrekend naar een eerdere ingangsdatum. Wel zal de overstap naar zulke alternatieve spaarvormen de overgang naar actuariële neutrale uittredingsregelingen kunnen versnellen.

3. Tenslotte de voorstellen om omslagfinanciering in VUT en prepensioen fiscaal te ontmoedigen.

Onze boodschap bij dit onderdeel is dat voor de participatie van ouderen de crux niet ligt bij de keuze van financieringssysteem maar bij de vraag of de uitkeringen actuariële fair worden aangepast aan het moment van uittreden. Als dat het geval is, dan noemen we het systeem neutraal voor de uittredingsbeslissing: er staat geen premie op vervroegd uittreden.

Anders dan vaak gedacht wordt, kan omslagfinanciering wel degelijk samengaan met een neutrale uitkeringssystematiek. Dit wordt in de notitie geïllustreerd met de gedachte van een zogenoemde spaar-VUT, een constructie die binnen de bestaande

financieringsstructuur een belangrijke positieve bijdrage zou kunnen leveren aan de arbeidsdeelname van ouderen.

Voor alle duidelijkheid benadruk ik dat zo een spaar-VUT niet bedoeld is om in de plaats te treden van de afschaffing van de fiscale facilitatie; ze kan met of zonder fiscale facilitatie worden doorgevoerd.

De overgangsregeling voor 55+-ers in het voorliggende wetsontwerp laat de bestaande, vaak niet-neutrale, regelingen voor een grote groep babyboomers in stand. Een spaar-VUT daarentegen zou zonder aantasting van rechten ook voor die groep kunnen gelden en hun arbeidsdeelname stimuleren. Dat zou een verbreding van het draagvlak opleveren waarvan ook de jongere generaties profiteren.

Terecht is opgemerkt dat de omzetting van een niet-neutrale naar een neutrale uitkeringsystematiek een zaak is van sociale partners. Wel zou kunnen worden overwogen ook van overheidswege prikkels in te bouwen voor een dergelijke omzetting, ook voor 55+-ers.

Na alle commotie van de afgelopen week hoop ik dat uw Commissie hiermee een helder beeld te hebben gegeven van onze boodschap.